

مجازات سنگین قانونگذار برای افرادی که توهین می‌کنند

جُرمِ زبانی

شهریار مقدم
حقوقدان

تکریم انسان از سوی خداوند نشان از محترم بودن اوست (لَقَد کرَّمنا بنی‌آدم) و انسان برای شأن و منزلت خود ارزش فراوانی قائل است و احترام از سوی همنوعان همواره نیاز بشر است و هرگونه تعرض به جان، مال و آبروی اشخاص در حالت عادی در قانون جرم محسوب می‌شود علاوه بر ایران، در بیشتر نظام‌های حقوقی از جمله نظام حقوقی Common Law در انگلیس که بر مبنای عرف جامعه استوار است، هتك حیثیت افراد جرم است. در ماده ۲ قانون مجازات اسلامی نیز هر رفتاری را اعم از فعل یا ترك فعل که در قانون برای آن مجازات تعیین شده جرم می‌داند، اما در عرف جامعه توهین شامل هر رفتاری است که به حیثیت فرد یا افرادی صدمه وارد کند و این رفتار می‌تواند شفاهی، کتبی، اشاره‌های مختلف با چشم یا دست، هل دادن همراه با تحقیر و حتی به زبان آوردن نام شخص بدون لقب به قصد اهانت و از این قبیل باشد که چه حضوری و چه غیابی باشد تفاوتی ندارد و کافی است رفتار توهین‌آمیز چه راست و چه دروغ انجام شود. به نظر می‌رسد می‌توان با به‌وجود آمدن فضای مجازی تقسیم‌بندی جدیدی برای آن قائل شد، زیرا گاهی در فضای سنتی و معمولی مخاطب توهین در جمع کوچك‌تری آسیب می‌بیند در حالی که در فضای مجازی، اعاده حیثیت شخص در وسعتی به بزرگی جهان گاهی غیرممکن است.

در تحقق هر جرم سه رکن اصلی داریم که عبارت است از عنصر قانونی، عنصر مادی و عنصر معنوی.

لذا قانونگذار در ماده ۶۰۸ قانون مجازات اسلامی ۹۲ (بخش تعزیرات) عنصر قانونی را این گونه بیان می‌کند: توهین به افراد از قبیل فحاشی و استعمال الفاظ رکیك چنانچه موجب حد قَذف نباشد به مجازات شلاق تا ۷۴ ضربه یا ۵۰ هزار تا یك میلیون ریال جزای نقدی است.

اما عنصر مادی جرم توهین، رفتار تحقیرآمیز است و عنصر معنوی نیز وجود قصد و اراده مرتکب جرم است. نکته قابل توجه این است چنانچه فرد توهین کننده به هر دلیل غیرارادی از جمله مستی یا اثر مواد مخدر یا خواب یا اکراه و از این قبیل اراده‌اش مختل شده باشد، اثبات عنصر معنوی که همان قصد و اراده فرد مرتکب جرم است با مشکل مواجه می‌شود و جرم محقق نمی‌شود.

موضوع بعدی مصادیق توهین است که به عرف جامعه واگذار شده و از فرهنگی به فرهنگ دیگر یا از قومی به قوم دیگر متفاوت است، لکن برای تحقق آن بایستی شرایطی فراهم آید از جمله:

الف) رفتار باید توهین‌آمیز باشد.

ب) رفتار بایستی در عرف جامعه با توجه به شأن و شخصیت و طبقه اجتماعی و خانوادگی فرد یا افراد، توهین تلقی شود.

ج) فرد توهین شونده زنده باشد «گرچه برخی حقوقدانان توهین به شخص متوفی را نیز مشمول جرم توهین می‌دانند.»

د) شخص یا اشخاصی که به آنها توهین می‌شود معلوم و مشخص باشند.

هـ) مرتکب جرم از توهین‌آمیز بودن رفتار خود، آگاهی داشته باشد.

با این توضیح در تحقق مصادیق توهین، نقش مهم و پررنگ عرف جامعه نمایان می‌شود؛ زیرا در برخی موارد حتی با متلك صحبت کردن و گوشه و کنایه زدن نیز توهین به حساب می‌آید در ابتدای سخن اشاره‌ای گذرا به قذف داشتیم که به جهت نزدیکی مفاهیم قذف، افترا، هجو و توهین تفاوت‌های آنها را مختصر ابررسی می‌کنیم.

۱- قذف مستند به ماده ۲۴۵ قانون مجازات اسلامی، جزو حدود الهی است و عبارت است از نسبت دادن زنا یا لواط به شخص دیگر، هرچند مُرده باشد که البته تحقق و اثبات آن شرایط خاصی و لازم است بدانیم قذف جرم حدّی است و حد، مجازاتی است که توسط شرع مقدس و به‌طور شفاف مشخص شده و قابل تغییر نیست و مجازات آن ۸۰ ضربه تازیانه است.

۲- افترا با توجه به ماده ۶۹۷ قانون مجازات اسلامی (تعزیرات) نسبت دادن صریح عمل مجرمانه برخلاف حقیقت، به شخص یا اشخاص معین و عدم توانایی اثبات آن در مراجع قضایی است (مثل این‌که به شخصی بگوییم سارق یا وی را کلاهبردار بنامیم).

۳- هجو یعنی شعر یا نثری که با لحنی گزنده و صریح برای مقاصد شخصی همراه با ریشخند ادا می‌شود و طبق ماده ۷۰۰ قانون مجازات اسلامی (تعزیرات) مجازات حبس از یك تا شش ماه را در پی دارد و در واقع هجو را می‌توان مقابل مدح دانست.

نکته مهم این‌که افتراء، هجو و توهین جزو تعزیرات است که برخلاف جرم‌های حدّی (مثل قذف) مجازات آن در شرع مقدس معین نشده و بسته به نظر قاضی و با در نظر گرفتن برخی شرایط مجرم، میزان جرم و مقدار تحمل مرتکب جرم در مورد وی اجرا می‌شود و به عبارت دیگر تعزیرات دارای یك مجازات حداقل و یك مجازات حداکثر است که به نظر قاضی بستگی دارد که در بین حداقل تا حداکثر، مجازات را تعیین کند. گفتنی است جرم توهین از جرایم قابل گذشت است که با بخشش و گذشت شاکی پیگیری قانونی در هر مرحله‌ای که باشد متوقف می‌شود.

توهین پیامکی و اینترنتی

در بخش نخست این مقاله سعی بر این بود که توهین به اشخاص عادی و مصادیق آن مورد بررسی قرار گیرد، اما توهین نیز خود دو قسم توهین ساده و توهین مشدد تقسیم می‌شود. غیر از اشخاص عادی، قانونگذار در مواد ۵۱۳، ۵۱۴، ۵۱۷، ۶۰۹، ۶۱۹ قانون مجازات اسلامی (تعزیرات) نسبت به توهین به مقدسات، مقامات، کارمندان دولتی، زنان و کودکان واکنش نشان داده و جرم انگاری کرده است و در قوانین خاص توهین به افراد خاصی از جمله قضات محترم، نیروهای مسلح (توهین به مافوق در قوای مسلح) و نیز وکلا در حین انجام وظیفه وکالت (ماده ۲۰ لایحه قانونی استقلال کانون وکلای دادگستری) را جرم دانسته و مجازات در نظر گرفته است که در مجال‌های بعدی به آن می‌پردازیم.

جرم توهین همان‌گونه که پیشتر گفته شد در فضای مجازی که گستره وسیعی دارد و در شبکه‌های اجتماعی نیز همانند جهان واقعی رخ می‌دهد و چه بسا ارتکاب آن ساده‌تر و امکان آن فراهم‌تر و همچنین رهگیری و دستگیری مجرمان سخت‌تر است که می‌توان این نوع هتك حرمت را، توهین رایانه‌ای نامگذاری کرد که قانونگذار در ماده ۱۶ قانون جرایم رایانه‌ای مقرر کرده است هرکس به‌وسیله سامانه‌های رایانه‌ای یا مخابراتی، فیلم، صوت یا تصویر دیگری را تغییر دهد یا تحریف و آن را منتشر یا با علم به تغییر یا تحریف منتشر کند به نحوی که عرفاً موجب هتك حیثیت او شود به حبس از ۹۱ روز تا دو سال یا جزای نقدی از پنج میلیون ریال تا ۴۰ میلیون ریال یا هر دو مجازات محکوم خواهد شد.

قانون جرایم رایانه‌ای قانون خاص و موخر است و مطابق اصول فقهی، توهین رایانه‌ای مشمول مواد ۶۰۸ و ۶۰۹ قانون مجازات اسلامی (تعزیرات) که قانون عام است نمی‌شود و مجازات آن طبق ماده ۱۶ قانون جرایم رایانه‌ای (ماده ۷۴۴ قانون مجازات اسلامی (تعزیرات)) و شدیدتر از قانون مجازات اسلامی اعمال می‌شود. نکته آخر این‌که ارسال پیامك‌های توهین‌آمیز علاوه بر ایجاد مزاحمت که یك عمل عمدی و آگاهانه است جرم علیه حیثیت معنوی و روانی شخص محسوب می‌شود که اگر ارسال پیامك به همراه توهین باشد، شخص مرتکب قابل تعقیب کیفری به دو اتهام ایجاد مزاحمت و توهین است که اگر ثابت شود شخص مرتکب جرم قصد مزاحمت نداشته فقط از بابت توهین، مجرم شناخته می‌شود. گرچه قانونگذار در ماده ۶۴۱ قانون مجازات اسلامی (تعزیرات) ایجاد مزاحمت به‌وسیله دستگاه‌های مخابرات را علاوه بر اجرای مقررات خاص شرکت مخابرات (قطع تلفن و طی مراحل قانونی) مشمول حبس از یك ماه تا شش ماه دانسته است.

تمرین صبر کنیم

لازم است بدانیم توهین به افراد از شایع‌ترین نوع جرایم است و یکی از بیشترین پرونده‌های ورودی به قوه قضاییه را دارد و نه‌تنها در ایران، بلکه در اغلب نظام‌های حقوقی توجه ویژه‌ای به آن شده و هدف از این مقاله آشنایی شهروندان با حقوق خود و همچنین آموزش و تمرین صبر و تأمل و پرهیز از عصبانیت‌های زودگذر در برخوردهای روزمره است که با کشیدن چند نفس عمیق و کمی آرامش و احترام به همنوعان می‌توان از بروز درگیری‌های بی‌حاصل و اتلاف وقت خود و سیستم قضایی جلوگیری به‌عمل آورد.

توهین به افراد از قبیل فحاشی و استعمال الفاظ رکیك چنانچه موجب حد قذف نباشد به مجازات شلاق تا ۷۴ ضربه یا ۵۰ هزار تا یك میلیون ریال جزای نقدی است

آگهی مفقودی
برگ سبز خودرو پراید GTXI به رنگ نقره‌ای متالیک، مدل ۸۶، با شماره موتور ۱۹۵۴۵۸۱ و شماره شاسی S1412286094213 و شماره پلاک ۲۳۴ و ۲۲ – ایران ۴۳ به‌نام قدمعلی خلیق مفقود گردیده و از درجه اعتبار ساقط می‌باشد.

گیلان رودبار – فیلیده
۱۲/۵۹۲ متر مربع ۱۶۰ درخت گردو و میوه کلبه
مجهز ۴ میلیارد تومان یا بهترین پیشنهاد
املاک شعبانی ۰۹۱۱۵۶۰۲۶۹۵
مالک لطیفی ۰۹۰۱۳۲۸۶۰۵۴

استخدام فوری
نیروی ساده آقا
جهت رستوران
حقوق بالا با جای خواب
صبحانه، ناهار، شام، بیمه
۰۹۱۲۳۶۸۰۲۴۰